

מחווון שכבה י"א היסטוריוגרפיה ונבואה

1. מלכים א' י' 1-13.

א. חכמה- שלמה משיב על החידות של מלכת שבא, כבוד- שלמה זוכה לכבוד בביקור מלכת שבא שמתפעלת משלמה. עושר- בא לידי ביטוי בחצר המלכות של שלמה, באוכל המוגש על שלחנו, בקרבנות שמעלה.

ב. מטרה גלויה- לנסות את שלמה בחידות. מטרה סמויה- חיזוק קשרי המסחר עם ממלכת ישראל כנראה לשם אישור למעבר סחורות, פסוק 13: "ויתן לה שלמה את כל חפצה" נראה כי מלכת שבא ביקשה דבר מה משלמה, או העובדה שמלכת שבא מגיעה עם מתנות רבות לשלמה, או העובדה שמוזכר חירם וקשרי המסחר הימי שלו עם שלמה (פסוקים 11-12).

ג.

1. בפסוקים תיאור נישואי שלמה עם נשים זרות רבות. נראה שמדובר בנישואים דיפלומטיים שחיזקו את קשריו של שלמה עם ממלכות האזור וכמובן את קשרי המסחר והביאו להצלחה מבחינה מדינית וכלכלית (סחר חליפין, מס על מעבר סחורות).

(2) עמדת המחבר בפרק י"א- התנגדות להתנהלות שלמה שהביאה אותו לדעת המחבר לחטא בפני האל ואפילו לעבודה זרה: "ויתאנף ה' בשלמה" וזאת לעומת התיאור בפרק י' שם מוצג שלמה במלוא הצלחתו כמלך חכם, עשיר ומכובד העומד בראש ממלכה משגשגת: "ותרא מלכת שבא את כל חכמת שלמה והבית אשר בנה".

ד. 1. פרטים מהם התפעלה מלכת שבא: הבית שבנה שלמה (המקדש או הארמון), חצר המלכות המפוארת, המאכלים המשובחים שהוגשו בארמון, חכמת שלמה, בגדי המשרתים.

2. ולא היה בה עוד רוח- הכוונה לביטוי של הגזמה- לא היתה בה רוח חיים מרוב התפעלות.

2. מלכים א' י"א 1-13

(1) חטאי שלמה- ריבוי נשים, נישואים עם נשים זרות, עבודה זרה.

(2) חזרות / מילים מנחות- היטו לב, מספרים טיפולוגיים- 700, 300. הגזמה- 1000 נשים, השוואה לדוד: "כדוד אביו". פירוט: "אדמיות צדנית".

ב. 1. לפי דברי רד"ק חטאו של שלמה הוא בכך שאפשר לנשותיו לעבוד אלילים ולא הוכיח אותן על כך, לא ניסה למנוע זאת. לדעת רד"ק שלמה לא חטא בחטא של עבודת אלילים.

2. להפחית מחומרת מעשיו: "בזקנתו" לא חטא כל חייו אלא רק בזקנתו או, בזקנתו, כאשר שיקול דעתו נחלש. והשני- נשיו היטו את ליבו ולא הוא שבחר בכך מרצונו.

ג. (1) העונש הוא פילוג המלוכה, בית דוד ימלוך רק על שבט אחר. עיקרון הגמול בעונש לשלמה הוא גמול לדורות. דור האבות חוטא והבנים נענשים.

ג. (1) בחוק המלך נאמר כי המלך לא ירבה בכסף וזהב, בסוסים ובנשים. מן הפסוקים ניתן לראות כי שלמה הרבה בכסף וזהב, בסוסים ובנשים.

- (2) מעצים את חטאי שלמה, כך מוצג שלמה כמלך שעבר על חוקי התורה.
- ד (1) העונש הוא שהממלכה תפולג, בנו של שלמה ימלוך על שבט אחד בלבד. ההקלות לשלמה- העונש לא יתקיים בימיו אלא בימי בנו, בנוסף, שבט אחד יישאר תמיד במלכות בית דוד.
- (2) גמול לדורות- האבות חוטאים והבנים נענשים (או לחיוב, שכר או עונש).

3. מלכים א' י"ב 1-15.

א.

- (1) הדרישה הקלה במיסים. שלמה הכביד במיסים על שבטי הצפון.
- (2) הילדים – הצעירים שגדלו עם רחבעם, מייעצים להקשות על העם: "אבי יסר אתכם בשוטים..." ולא להיענות לבקשת הקלת המיסים. הזקנים- אלה שהיו יועצי שלמה, עצתם שקולה ופייסנית מייעצים להקל על עול המיסים של שלמה ולהיענות לדרישות העם: "ודיברת אליהם דברים טובים"
3. תשובה מנומקת.

ב. דוגמאות: (1) במקום שהעם יבוא להמליך את רחבעם בירושלים, רחבעם מגיע אל שכם- העיר המרכזית של שבטי ישראל. (2) כאשר ירבעם שומע ששלמה מת, הוא שב ממצרים, משמע הוא אינו חושש עוד לחייו בעקבות המרד שהנהיג נגד שלמה. (3) העם אינו מקבל את מלכות אחאב במובנת מאליה אלא דורש הקלה מעול המיסים כלומר, מציב תנאי לרחבעם.

ג. (1) קרא פסוקים 1-12

בתחילה היה רחבעם מוכן לנהל משא ומתן עם שבטי הצפון:

"וילך רחבעם שכם..." רחבעם מגיע לשכם על מנת להמליך עצמו בעיר החשובה להם "לכו עוד שלושה ימים ושובו אלי..." מקשיב לדרישתם ולא דוחה את הבקשה מייד/ מבקש להתייעץ לפני שמשיב להם.

(2) השינוי בדיבור: רחבעם בוחר בעצת הילדים, אינו מקבל בסופו של דבר את בקשת שבטי הצפון ואומר זאת במפורש: "אבי יסר אתכם בשוטים..."

במעשה- פסוק 18, רחבעם אינו מתחשב בבקשה להקלה במיסים ומגיע לצפון על מנת להמשיך ולגבות מיסים: "וישלח המלך רחבעם את אדרם אשר על המס"

ד. (1) מלכים א' י"א- סיבה דתית – הפילוג הוא עונש על חטאי שלמה.

י"ב סיבה מדינית/ פוליטית/ חברתית- החלטתו השגויה של רחבעם שבחר בעצת הילדים להקשות על העם במקום להיענות לדרישתו.

(2) בפסוק 15 משתלבות הסיבות לפילוג כאשר נאמר שרחבעם בחר בעצת הילדים משום שה' רצה בכך על מנת לממש את הפילוג שקבע כעונש על חטאי שלמה.

4. מלכים א' י"ז

- א. הנבואה- עצירת גשמים בצורת עד שיאמר אחרת. מדוע? בתקופת אחאב חדר פולחן הבעל והאשרה לישראל. לפי ספר דברים העונש על עבודה זרה הוא עצירת גשמים.
- ב. הקושי- נראה שאליהו מצווה על הבצורת על דעת עצמו וטוען שרק הוא יכול לעצור אותה. לפי אברבנאל- אליהו פעל ללא צו ה' ובהחלטה אישית שלו מתוך קנאות דתית.
- (2) בפסוקים 16 ו 24 נאמר שאליהו הוא אכן שליח ה' ונושא את "דבר ה'".
- ג. הביקורת- אליהו מרוחק מהעם בזמן שהעם סובל ומתענה מן הבצורת שהוא הטיל עליהם, בנוסף, בזמן שהעם סובל מתוצאות הבצורת- מחסור במזון. אליהו עצמו נהנה מאספקה שוטפת של מזון.
- ד. "איש האלוהים" בפעם הראשונה- ביטוי של כעס, האישה האלמנה סבורה כי אליהו בא להעניש אותה על חטא כלשהו שביצעה והעונש בא לידי ביטוי במחלת בנה. בפעם השנייה- ביטוי של אמונה והכרת תודה.